

Адыгэ литературэмк1э7-нэ классым
нэхъыщхьэу ягъуэтын хуей щ1эныгъэхэмрэ есэныгъэхэмрэ
Еджак1уэхэм ящ1эн хуейщ:

- яджа художественнэ тхыгъэр, абыхэм я темэ нэхъыщхьэмрэ я ухуэк1э щхьэхуэхэмрэ;
- яджа художественнэ тхыгъэхэм я сюжетымрэ абыхэм хэт литературнэ л1ыхъужьхэмрэ яку дэль зэпыщ1эныгъэхэр;
- художественнэ образым, темэм, идеем, сюжетым, композицэм, рифмэм, строфам теухуа гурылуэгъуэхэр, н.;
- лирическэ, прозаическэ, драматическэ тхыгъэ л1эужьыгъуэхэм кыыхэзыгъэщхьэхук1ыу яхэлъыр;
- гук1э зрагъэщ1эн хуейуэ программэм кыщыгъэлъэгъуа художественнэ тхыгъэ щхьэхуэхэмрэ пычыгъуэхэмрэ.

Еджак1уэхэм яхуэф1эк1ын хуейщ:

I

- литературнэ тхыгъэм и идейно- художественнэ мыхьэнэр гъэбелджылынымк1э сюжетымрэ тхыгъэм и ухуэк1эмрэ (авторскэ характеристикэ, луэхуш1афэхэр, л1ыхъужьым и теплър, дунейм и кьэхъукъащ1эр, унэлящ1эр, н.) ягъэзащ1э кьалэныр кьахутэну.
- художественнэ тхыгъэм хэт изобразительнэ- выразительнэ лэмалхэм абы щагъэзащ1э идейно- художественнэ мыхьэнэр кьахутэну;
- егъеджак1уэм игъэува проблемнэ упщ1эхэм япкъ итк1э литературнэ л1ыхъужьым и шыф1эл1ыфэр, и хьэл- щэн нэхъыщхьэхэр, нэгъуэщ1хэри ягъэбелджылыну;
- литературэм и тхыгъэ л1эужьыгъуэхэр (лирическэ, лиро-эпическэ, эпическэ, прозаическэ, драматическэ ззэхащ1ыхук1ыну;

II

- художественнэ, публицистическэ тхыгъэхэм тэмэму, ирижэу ик1и гъэхуауэ макък1э кьеджэну;
- художественнэ тхыгъэр е абы щыщ пычыгъуэ тхыгъэк1и жьэрылуатэуи кьалуэтэжыну;
- ядж художественнэ тхыгъэм ипкъ итк1э сочиненэ- рассужденэ тхыгъэк1и жьэрылуатэуи кьэрагъэпэщыну;
- литературнэ л1ыхъужьым теухуа упщ1эхэм псори кыизэщ1эзыубыдэ жэуап тэмэм иратыну;
- художественнэ тхыгъэм е абы и пычыгъуэ гуэрым теухуа план ягъэувыну;
- езыхэм жьрылуатэу е тхыгъэк1э кьалуэтэнум и план зэхалъхьэну;
- езыр- езыру яджа художественнэ тхыгъэм е искусствэм и нэгъуэщ1 л1эужьыгъуэхэм теухуа отзыв (жьэрылуатэу е тхыгъэк1э) иратыну (литературнэ персонажхэмрэ луэхугъуэ гуэрхэмрэ езыхэм хуалэ щытык1эр кызыхэщу);

III

- еджак1уэхэм папщ1э кьыдагъэк1а научно- популярнэ тхылъым, зэхалъхьа литературоведческэ псалъалъэм, хрестоматием ярыт спарвочнэ аппаратыр кьагъэсэбэпыну.

Адыгэ литературэмк1э 7-нэ классым
еджэныгэр зэрек1уэк1ынымрэ абы кыызэщ1иубыдэмрэ.

Егэджэныр зэрызэхэлъымрэ кыызэщ1иубыдэмрэ	Нэхыщхьэу ягъуэтын хуей щ1эныгэмрэ есэныгэмрэ
VII КЛАСС	
Хэзыгъэгъуазэ	Худ. тхыгъэ джыным ф1агыу кыишэр, литературэр убгъуауэ джыным кырик1уэ 1уэхугъуэф1хэр
Адыгэ 1уэры1уатэ	Нарт хыбархэмрэ пшыналъэхэмрэ я зэхэтык1эр
Тхыдэр зи лъабжъэ эпос	Адыгэ уэрэдыжхэмрэ ахэр зытеуцхуамрэ. Ц1ыхубэ уэрэдхэа, абыхэм я л1эужыгъуэхэр.
Щоджэнц1ык1у 1эдэм и творчествэр	Дунейм и къэхъукъащ1эхэр зыгъэ1урыщ1э ц1ыхум дыгъэ бзийр зэрытепсэр усэм и гупсысэ нэхыщхьэу зэрыщытыр, ц1ыхум я зэф1эк1ымрэ я лэжьэк1эмрэ усэхэм кызызрыхэщыр
Бемырзэ Мухьэдин и творчествэр	Бемырзэм и усэхэм адыгэмрэ адыгэбзэмрэ зэрыщигъэлъап1эр, адыгэхэм я къуэпсыр мыжын, вагъуэхэр имыжын папщ1э дызэкъуэтын зэрыхуейр.
Анзор Мухьэмэд и творчествэр	Тхыгъэм лъэпкъ хабзэр лъабжъэ зэрыхуэхъур, атэлыкъым мышхэнэуэ и1ар тхыгъэм кызызрыхэщыр.
К1эрашэ Тембот и творчествэр	И щ1алэгъуэм Къамбот игъуэта гъэсэныгэр, 1эщ1эщ1а щыуагэр, ар кызызрыгуры1уэжар рсказым кызызрыхэщыр.
Мыжей Михаил и творчествэр	Новеллэр зытеухуар, абы кыи1уатэ гупсысэ нэхыщхьэр ныбжъэгъугъэрауэ зэрыщытыр.
Нало Заур и творчествэр	Напэмрэ ц1ыхугэмрэ нэхъ лъэщ зэрыщымы1эр новеллэм и лъабжъэу зэрыщытыр
К1ыщокъуэ Алим и творчествэр	Хэку зауэшхуэм теухуа усэхэр, ди сэлэтхэм зэрахъа л1ыхъужыгъэр.
Хъупсырокъуэ Хьызыр и творчествэр	Биданокъуэ Жэмзар Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм и нэгъу щ1эк1ахэр, абы и щыуагэр тхыгъэм кызызрыхэщыр.
Елгэр Кашиф и творчествэр	Анэм быным хуи1э лъагъуныгъэм и куууагыр рассказым и лъабжъэу зэрыщытыр
Уэрэзей Афлик и творчествэр	Ц1ыхум и хэкум, щальхуа щ1ыплэм хуи1эн хуей лъагъуныгъэр кызызрыхэщыр.
Брат Хьэбас и творчествэр	Тхыгъэм лъэпкъым и къуэпсыр, хабзэр, гъэсэныгэр унагъуэм илъын хуей хъугъуэф1ыгъуэу зэрыщытын хуей тхыгъэм кызызрыщыгъэлъэгъуар.

Мыкѳуэжѳ Анатолѳ и творчествѳр	Анѳм гумашѳлѳу дѳхушѳытын зѳрыхуейр усѳхѳм кѳызѳрыхѳщѳр, псалѳѳѳ жагѳуѳр гу зѳримѳхур.
Джѳдгѳѳѳ Борис и творчествѳр	Анѳм и гугѳуехѳыр бын пѳжхѳм зѳрамыгѳѳкѳуѳдыр, Хѳку зауѳшхуѳм и лѳѳхѳѳнѳр тхыгѳѳм кѳызѳрышѳыгѳѳлѳѳгѳуар.
Кѳѳжѳр Петр и творчествѳр	Цѳлѳхум и жѳѳм ѳт шѳыгѳуи псалѳѳѳ гуапѳѳ, лѳѳѳл кѳыжѳѳдѳкѳлѳын зѳрыхуейм балладѳм дѳкѳызѳрыхуридѳжѳр.
Мѳзыхѳѳ Борис и творчествѳр	Новеллѳр зауѳ нѳжѳ зѳман хѳѳлѳѳм зѳрытеухуар, сабиигѳуѳ зѳимѳѳлѳа сабийхѳм ѳ образѳр тхыгѳѳм зѳрышѳыѳѳлѳѳгѳѳуар.
Кѳмыкѳу М и творчествѳр	Мылѳкур напѳм шѳиша жылагѳуѳм и псѳукѳлѳр, хѳхѳс адыгѳхѳм ѳ нѳгу шѳлѳкѳл гугѳуехѳхѳр сабийхѳр зѳрызѳхашѳлѳр рассказѳым лѳабжѳѳ зѳрыхуѳхѳуар.
Кѳѳрмокѳуѳ Мухѳѳмѳд и творчествѳр	Цѳлѳхум шхыным, гѳавѳм пшѳлѳ хуишѳлѳын зѳрыхуейм рассказѳым и гупсысѳ нѳхѳышѳхѳѳр епхауѳ зѳрышѳытыр.
Хѳѳх Сѳфарбий и творчествѳр	Шѳлѳуѳпсым и кѳѳхѳугѳѳ дѳтхѳнѳми кѳалѳн хѳха илѳу зѳрышѳытыр усѳм кѳызѳрыхѳщѳр.
Тхѳѳгѳѳзит Зубер и творчествѳр	Тхѳѳгѳѳзитѳм литературѳм шѳиубѳд увѳпѳлѳр, усыгѳѳхѳм кѳышѳылѳѳта лѳѳхугѳуѳхѳмрѳ ухуѳкѳлѳ ѳлѳмрѳ.
Машбашѳлѳ Исхѳѳкѳ и творчествѳр	Усѳхѳмѳхѳлѳ гупсысѳ нѳхѳышѳхѳѳхѳр, ахѳр лѳѳпкѳым и тхыдѳм, шѳлѳуѳпсым теухуауѳ зѳрышѳытыр.
Бицу Анатолѳ и творчествѳр	Адыгѳѳзѳм теухуа усѳхѳр, усакѳлѳр зыгѳѳгузавѳ лѳѳхугѳуѳхѳр усѳхѳм кѳызѳрыхѳщѳр.
Яджар кѳытегѳѳѳѳжын	Илѳѳс псом яджар кѳѳпшѳытѳѳжыныгѳѳѳ.

**Календарнэ – тематическэ план
Адыгэ литературэ, 7-нэ класс**

№ п/п темы	№ п/п урока	Разделхэмрэ темэхэмрэ	Сыхьэт	Темэр шестыну	Темэр шестар
1.	Адыгэ 1уэры1уатэ (6+26/з)				
	1.	Хэзыгъэгъуазэ Адыгэ 1уэры1уатэ. "Сосрыкьуэрэ Т1от1рэшрэ я пшыналъэ"	1	04.09	
	2.	"Бэдынокъуэ чынтым зэрэзуар" хьыбарыр.	1	11.09	
	3.	"Ашэмэз и пшыналъэ". Ашэмэз и образыр. Лит. и теорие. Егъэлеиныгъэр (гиперболэр), гъэц1ык1уныгъэр (литотэр)	1	18.09	
	4.	Тхыдэр зи лъабжъэ эпос. "Щолэхъупщ и уэрэд	1	25.09	
	5.	"Шэджемокъуэ Хъэсанш и уэрэд". Лит. и теорие. Ц1ыхубэ уэрэдхэр, абыхэм я л1эужьыгъуэхэр. "Жансэхъухэ я нысэм и гъыбзэ"	1	02.10	
	6.	Хъуэхъухэр.	1	09.10	
	7.	Б/з "Нарт хьыбарыжъхэм сыдахьэх" сочиненэм елэжъын	1	16.10	
	8.	Б/з " Нарт хьыбарыжъхэм сыдахьэх" сочиненэр тхын	1	23.10	
	9.	Тест лэжыгъэ	1	30.10	
2.	Бэмрэ лъэпкымырэ теухуа тхыгъэхэр (9+26/з)				
	10.	Щоджэнц1ык1у 1.У. "Анэдэлъхубзэ" усэм пкърылъ гупсысэр. Щоджэнц1ык1у 1. "Псынэ" усэр	1	13.11	
	11.	Бемырзэ М.Хъ. "Уадыгэным кык1ыр" усэр лъэпкымы и къэк1уэнум тегузэвыхъу гъэпса	1	20.11	
	12.	зэрыхъуар. "Лъэ1у" усэр адыгэ л1акъуэхэм теухуауэ зэрыштыр. Проект	1	27.11	
	13.	Анзор М.Хъ. "Атэлыккым и лъэужьыр" тхыгъэм лъэпкъ хабзэхэр тегъэц1ап1э зэрыхуэхъуар.	1	04.12	
	14.	Мысострэ Исмелрэ я образхэр. Повестк1э зэджэр, абы и л1эужьыгъуэхэр.	1	11.12	
	15.	К1эрашэ Т.М. "Гъащ1эм и дерс" рассказым кышщыгъэлыгъуэжар.	1	18.12	
	16.	Тхыгъэм кыыхэщыж образхэр. Хьыбарым кыыхэщ гушы1э дахэмрэ ауан щабэмрэ ягъэзащ1э мыхъэнэр. Ауанымырэ гушы1эмрэ теухуа гуры1уэгъуэ. Тест лэжыгъэ	1	25.12	
	17.	К1ышчокъуэ А. ""Къуршхэр мамырщ" усэр.	1	13.01	
	18.	Мыжей М.И. "Пщэху" кы1уатэ гупсысэ нэхъышщхьэхэр.	1	15.01	
	19.	Хьэтурэ Пщэхурэ я зэхушщытык1эр.	1	20.01	
	20.	Б/з Тхыгъэм шщыщ пычыгъуэ изложенэу тхыным елэжъын.	1	27.01	

	21.	Б/з Пычыгъуэр изложенэу тхын.	1	03.02	
	22.	Нало З.М. "Цыху напэ" балладэр.	1	05.02	
	23.	Цыхугэмрэ напэмрэ и лэ мыхьэнэм и лэщагъыр тхыгэм кызырыхэщыр.	1	10.02	
3.	Хэку зауэшхуэр кызыхэщыж тхыгэхэр (2)				
	24.	Кыщокъуэ А.П. "Усэ кыаруклэ бийр бгъэсу" усэр Щ.Алий теухуауэ зэрыщытыр "Сабий" усэр Кыщокъуэ А. щитха зэманымрэ ар зытеухуамрэ.	1	12.02	
			1	17.02	
	25.	Хъупсырокъуэ Хь.Хь. "Имыхабзэу шыуаш" рассказыр зытеухуар Жэмзаррэ Къэралбийрэ я гъащлэр тхыгэм кызырыхэщыгъэлъэгъуар. Тхыгэм и композицэмрэ и сюжетымрэ.	1	19.02	
4.	Адэ - анэмрэ бынымрэ яку дэль зэхуытыклэр (15+26/з)				
	26.	Елгъэр К.М. "Псы кыиуа" рассказыр зауэм зи сабийгъуэр хиубыдахэм ятеухуауэ зэрыщытыр. Образхэр.	1	24.02	
	27.	Кыуаш Б. "Мамырыгэм и тхырыкъуэ", "Фымырэ леймрэ" усэхэр. Проект	1	26.02	
	28.	Уэрзэей А.П. "Адэжъ лъахэ" усэм щлэлъ гупсысэр. "Пщэдджыжь" усэм щлэлъ философии гупсысэ куур. Уэрзэей А. и усэхэм я ухуэклэмрэ я бзэмрэ. Лирикэ усэхэм и нэщэнэхэр.	1	03.03	
	29.	Брат Хь.М. "Лъэккыым и кыуэпсхэр" повестым щыщ пычыгъуэр зытепсэлъыхьыр	1	05.03	
	30.	Пычыгъуэм кыыхэщыж образхэр. Повесть жанрым теухуауэ я щлэныгэм хэгъэхуэн.		08.03	
	31.	Шэдджыхьэщлэ Хь.Т1. "Къуэрылъху" рассказыр зытеухуар.	1	10.03	
	32.	Адэ-анэм я пашхэм щихь кыалэныр зымыгъэзащлэм езым пщлэ зэрыхуэмыфащэр рассказым щлэлъ гупсысэ нэхьыщхьэу зэрыщытыр	1	12.03	
	33.	Мыкъуэжъ А.Хь. "Псалъэ жагъуэ" усэм анэм лъагъуэныгъэ худилену дыккызырыхуриджэр.	1	17.03	
	34.	Б/з "Адэ-анэм хуэпщлэ нэмысырщ уи бынми кыпхуищлэжынуэр" гупсысэм зегъэужьын.	1	19.03	
	35.	Джэдгъэф Б.М. "Къандыгъэ и бжыхьит1" рассказыр зытеухуамрэ и гупсысэ нэхьыщхьэмрэ.	1	02.04	
	36.	Хэку зауэшхуэм и лъэхьэнэ гугъумрэ мамыр гъащлэмрэ тхыгэм кызырыхэщыгъэлъэгъуэжар.	1	07.04	
	37.	Къэжэр Хь.Хь. "Псалъэ зейншэхэр" балладэм дыккызырыхуриджэр. Тест лэжыгъэ	1	09.04	
	38.	Луэрылуатэм кыыхэхэ сюжетым тету балладэр зэрытхар. Усаклуэм кыигъэсэбэпа худ. лэмалхэр.	1	14.04	
	39.	Мэзыхьэ Б.Б. "Дыгъэр зэрыунклыфлар" новеллэр	1	16.04	
	40.	Тхыгэм кыыхэщыж образхэр. Новеллэм теухуа гурылуэныгъэ.	1	21.04	
	41.	Б/з Рассказ теплъэ зи лэ сочиненэ мын. "Узэрыпагэ хьун цыху"	1	24.04	

5.	Хамэщ1 шыпсэу адыгэхэм к̄яхэк1а тхак1уэхэр (1)				
	42.	Хамэщ1 шыпсэу адыгэхэм к̄яхэк1а тхак1уэхэр. К̄умык̄у М.Хь. "Сабийхэр щым щых̄ум" рассказыр	1	28.04	
6.	Иджырей адыгэ литературэ 6+16/з)				
	43.	К̄эрмок̄уэ М. М." Щ1акх̄уэ 1ых̄э" тхыг̄эм к̄ышщыг̄элъэг̄уэжа зэманымрэ 1уэхуг̄уэмрэ.	1	05.05	
	44.	Тхыг̄эм Жамбот л1ыжбым и образыр к̄ызэрыхэщыр.	1	07.05	
	45.	Б/з Тхыг̄эм план х̄узэхэлъх̄эн.	1	12.05	
	46.	Х̄эх С. Хь. "К̄урш псынэ". Усэм щ1элъ щ1аг̄ыбзэр, философии гупсысэр.	1	14.05	
	47.	Тх̄эг̄эзит З.М. "Г̄атхэ" усэр. "Щ1ыр мэлаж̄э" усэм ц1ыхухэмрэ щ1ыльэмрэ зэхуэдэу здаг̄эзащ1э г̄ащ1э к̄алэнхэр к̄ызэрыхэщыжыр. "Адыгэ пшынэ" усэм щ1элъ гупсысэр.	1	19.05	
	48.	Машбаш1э И.Ш. "Насып" усэр зытеухуар. "Адыгэ цей" усэм к̄ышщы1эта гупсысэ нэх̄ыщх̄эр.	1	21.05	
	49.	Бицу А.М. "Си анэдэлъхубзэ" усэр Лъэпк̄ыбзэм г̄ащ1эм мых̄энэуэ щилэр к̄азэрыгурылуэр. Тест лэжыг̄э К̄ытег̄ээзэжыныг̄э (1+16/з)	1	26.05	
	50.	Б/з "Тхылыр си ныбжьэг̄у пэжщ". Гупсысэм зег̄эужбын.	1	28.05	
		Г̄э псом яджам к̄ытег̄ээзэжын.	1	30.05	

**ДОКУМЕНТ ПОДПИСАН
ЭЛЕКТРОННОЙ ПОДПИСЬЮ**

СВЕДЕНИЯ О СЕРТИФИКАТЕ ЭП

Сертификат 603332450510203670830559428146817986133868575786

Владелец Кожаев Адам Арсенович

Действителен с 24.02.2021 по 24.02.2022